

14 tentos

PASSAT IMMATUR

Dormia el món
sobre un paratge foll,
i moltes cantarelles
tonades i cadències,
fiblaven distants,
entre la boira
i el paisatge bru.

S'endinsaven cors
per corriols d'argila.
Deia un llenguatge
humà o esquizofrènic:
aguaita en les branques
l'àgil ocell guarda-secrets.

Llavors de la terra
brollava pus d'argent,
i sota els petits estanys
verdejaven els fangs.

Temps fou
aquell dels mariners
que marinaren en terra,
ans mar enllà
no guiaren vaixells.

PAISATGE

Flaires, pluja i perfums.
Nèctars fangosos,
camins de boscatge i boira.
Quan el so de l'oboè es barreja
amb l'esquella de coure,
sentinella és la vaca
que esguarda l'alè de la prada.
L'eina del pica-soques rima
i dansa amb els remolins del vent.
Surt disparada cap al cel,
des de la campana més verda,
una alegria triomfant.
Peljades et mostraran el camí
si vas a bàssia. Un lloc en la terra.
Abraçaràs, un cop estiguis alerta,
els lladres del turment, que, de nit,
ronden la humitat del bosc.

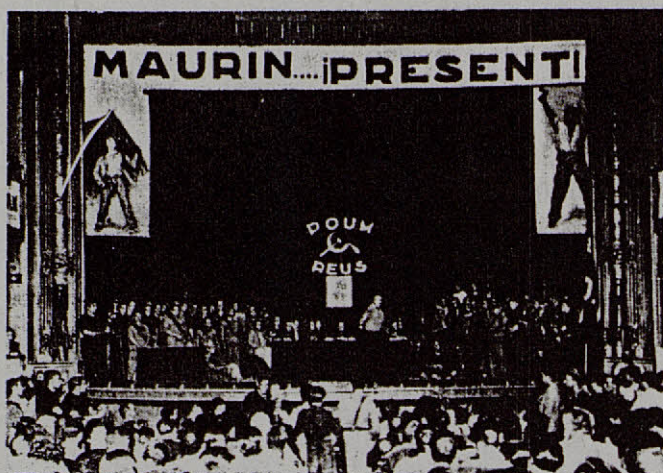
1937: els fets de maig (i II)

celesti marti

Les patrulles de control, creades al començament, eren poc eficaces per a lluitar contra els excessos dels grups paral·lels que obraven al marge de les organitzacions, principalment anarquistes. Es cert que la policia i la Guàrdia Civil haurien d'haver estat suficients per a acabar amb el desordre, però aquestes es trobaven frenades constantment en la seva acció per l'oposició entre Eroles i el Comissari General d'Ordre Públic.

Una demostració d'aquesta incapacitat era l'assassinat de 2 guàrdies civils a Esparreguera, els dos responsables del qual varen ésser detinguts i deixats en llibertat degut a les pressions que es varen exercir.

memòria 15

Miting del P. O. U. M., al teatre Fortuny de Reus,
a començaments del 1937

Ja he citat abans la greu situació de Molins de Rei, creada per grups ilegals i capitanejats pel Marín, que va fer necessari el nomenament d'un jutge especial que acabà per donar l'ordre de detenció del capítost. No es va portar a terme la detenció però sí que es va reeixir en la dispersió del grup.

Igualment operava un grup illegal a Sarrià, sembrant el terror per les rodalies. Tenien lloc moltes de les seves malifetes a Can Serra, de Santa Creu de l'Orda. Varen ésser les pròpies patrulles de control les que varen dispersar l'esmentat grup illegal. Això demostra una vegada més que el terror no s'exercia per elements responsables de partits o de la C. N. T.

L'any anava avançant i ens apropàvem vers el fatidic mes de maig, quan a la tornada de l'enterrament d'un guàrdia civil o policia, volien intentar acabar amb el cap de Serveis, Eroles, i ho impediren en Rodríguez Salas, l'Artemi Aiguadé i el coronel Aranda.

Vers el 30 d'abril, el Comité Executiu del P. S. U. C. va tenir una de les seves darreres reunions d'abans dels fets violents que ja es veien apropar. Els grups anarquistes reforçaven els seus efectius ciutadans amb combatents que treien dels fronts propers d'Aragó. Els assalts a

dipòsits de queviures, pels anomenats "incontrolats" es multiplicaven sense que hi hagués cap escarment exemplar i per tant sense que se'n veiés el final. En aquesta atmòsfera d'inquietud i de nerviosisme, es va celebrar la reunió amb l'assistència de tots els secs membres. La discussió va ésser sobre un informe de la situació del moment i sobre la proposta del Secretari General, Joan Comorera, de presentar la dimissió dels càrrecs de consellers, ja que, al Govern de la Generalitat, alguns no feien res per fer-se obeir, i d'altres per més que fessin no eren obeïts. La discussió era llarga i dramàtica. Dramàtica per les conseqüències que se'n preveïen, i dramàtica perquè la reunió que s'havia començat a les deu del vespre havia hagut d'ésser interrompuda uns moments, car l'edifici del Circ Eqüestre, requisat pel P. S. U. C. on se celebrava en aquell moment la reunió, havia estat, als voltants de mitja nit, metrallat, segurament des d'un edifici del davant, al mateix Passeig de Gràcia. Assistien a la reunió, com era costum, el representant de la I. C., i a més, atès que era a Barcelona, la diputat del P. C. E., Margarita Nelken.

La reunió va continuar fins a les tres de la matinada, sense que es trobés una posició majoritària. Va ésser aleshores que Joan Comorera va demanar que es passés a votació si s'acceptava o no la proposta de la dimissió dels consellers del P. S. U. C., cosa que significava obrir la crisi en el Govern de la Generalitat. La votació va donar un resultat de sis vots a favor i sis en contra. Faltava el meu vot. Davant la transcendència de la situació i la perspectiva d'esdeveniments gravíssims, en sollicitar-me Comorera que determinés la meua actitud, vaig optar per l'abstenció.

El Delegat de la I. C., Goere, "Pedro" en aquells moments, va aprofitar la meua abstenció per fer la proposta de suspensió de la reunió, tot al·legant el cansament de tots, i de reprendre-la l'endemà mateix a les deu del matí. L'ajornament de la reunió era una magra esperança, però per magra que fos tots ens agafàvem a la petita possibilitat d'una evolució favorable abans de prendre la tremenda responsabilitat de desencadenar uns endeveniments que prevèiem com començarien però no com s'acabarien.

Evidentment, a les 10 en punt del matí la reunió es va reprendre. En el precís moment del seu començament i amb els nervis més calmats, va presentar-se el representant i dirigent

16 memòria

de la Unió de Rabassaires, Pedró, demanant per informar-nos del que pretenia la F. A. I. amb la crisi que s'apropava.

El camp era el lloc on la C. N. T.-F. A. I. tenia més dificultats per a penetrar-hi, i volia aprofitar la crisi política del moment per a reclamar la Conselleria d'Agricultura que ocupava la Unió de Rabassaires en la persona d'en Calvet; això permetria a la C. N. T.-F. A. I. incrustar-se al camp català i a més tenia l'avantatge immediat, que era el temps de la collita de la patata primerenca, que s'exportava gairebé íntegrament, i el seu control hauria significat el control d'importants sumes de diners.

Les exigències de la C. N. T. sobre la Conselleria d'Agricultura, va fer canviar les posicions de tots els membres del Comitè Executiu del P. S. U. C., el qual, per unanimitat, va acordar no plantejar la dimissió dels seus consellers i donar suport a fons, a la Unió de Rabassaires.

Aquesta decisió segurament ajornava la crisi i donava al P. S. U. C. una posició de fermesa per a oposar-se als intents hegemònics dels extremitistes de la F. A. I. i C. N. T., que preveïen les conseqüències desastroses d'un desplaçament de la influència cenetista vers el camp català.

No obstant això, un o dos dies després, els esdeveniments es precipitarien, exactament el 2 de maig. Evidentment el P. S. U. C. havia pres algunes mesures de precaució acumulant certa quantitat d'armes provinents de la seva columna del front d'Aragó, així com ho havien fet idènticament els elements de la F. A. I. i del P. O. U. M. A més, la Generalitat prenia algunes disposicions especials amb els mossos d'esquadra comandats per Pérez Farràs.

El detonant va ésser la voluntat per part de la Generalitat de voler acabar amb l'anomalia que representava que la Companyia Telefònica estigués controlada per un Comitè que segons els criteris personals dels mateixos membres, censurava fins i tot les converses de la Presidència. Es necessari fer notar que el Govern de la Generalitat amb la C. N. T. nomena un delegat anomenat Pons per a fer-se càrrec de la Telefònica i acabar amb l'estat anàrquic en què es troben les comunicacions a mans del Comitè. Per tres vegades consecutives va intentar prendre posició del seu càrrec sense aconseguir-ho. Quan això es produïa, Rodríguez Salas, Comissari General d'Ordre Públic reclamava una ordre escrita per a intervenir, aquesta li va ésser donada per Artemi Aiguadé, i segurament deu cons-

tar en el registre d'entrades del Comissariat. Va ésser d'acord amb el Govern de la Generalitat amb els seus consellers cenetistes, que va ésser empresa l'ocupació de la Telefònica pels guàrdies d'Assalt, sota el comandament d'un capità.

Cal creure doncs que els dirigents de la C. N. T. eren també conscients que es trobaven amb la impossibilitat de fer complir les pròpies ordres als grups descontrolats que obraven per compte propi.

El P. O. U. M. tenia una quantitat de quadres mitjans i de dirigents intelligents, preparats, que seguien la línia política d'una presa total del poder d'acord amb la seva posició revolucionària, però oposada a la del P. S. U. C. pel fet de partir de premisses diferents.

El P. O. U. M. es trobava també amb els "seus descontrolats", però el més important i determinant en la seva intervenció en els fets de Maig, segons alguns dels dirigents que en varen viure intensament les jornades històriques, és l'error de creure que tenia al carrer una insurrecció de la qual es podia aprofitar políticament i trobar-se que realment els fets de Maig no eren més que una successió de "motins".

Els fets de Maig varen causar un gran descrèdit al Govern de la Generalitat i a la causa republicana. Vaig viure intensament aquests dies des de l'Hotel Colón, estatge del Comitè Executiu de les Joventuts Socialistes Unificades. No vaig comprendre mai que em pogués trobar enfrontat amb els antics companys que en el P. O. U. M. provenien de l'antic Bloc Obrer i Camperol, a les joventuts del qual havia començat a militar quan a penes tenia uns 20 anys. Aquest fet va fer difícil que jo acceptés la condemna política d'aquests fets per part del P. C. E. en intentar carregar l'exclusivitat dels errors comesos damunt del P. O. U. M. qualificant-los sense distinció de feixistes i d'agents de l'enemic. Coneixia l'honestetat dels Josep Coll, Alexandre Grau i del propi Nin. Podien errar, però mai no podien estar al servei del feixisme. No excloem, però, la possibilitat que alguns elements infiltrats a les seves organitzacions poguessin perfectament ésser al servei del feixisme. D'això no en tenia l'exclusiva el P. O. U. M.; d'altres organitzacions, inclús el P. S. U. C., també n'estaven contaminats.

No penso aquí treure'n conclusions; he exposat una sèrie de fets i de consideracions. Espero que el lector tingui ara alguns elements de judici per a treure'n les seves pròpies conclusions.